

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI KORMÁNYHIVATAL

ERDÉSZETI IGAZGATÓSÁG
IGAZGATÓ

Ügyiratszám: HBG/01/05624-2/2013.

Ügyintézőnk: Gábor Edit

Tárgy: Tájékoztatás várható gyapjaslepke (*Lymantria dispar* L) károsításról

TÁJÉKOZTATÁS

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága és az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) által működtetett Országos Erdőkár Nyilvántartó Rendszer (OENyR) a 2013. évre fokozódó gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) károsítást, illetve károsításveszélyt regisztrált.

Az előzetes felmérések alapján a petecsomók száma igen magas, amiből esetlegesen arra lehet következtetni, hogy a majdan kikelő lárvák nem csak az erdőterületeken, hanem mezőgazdasági területeken, így a kultúrnövényeken, házikertekben, díszfákon, gyümölcsfákon, szőlőn is károsíthatnak majd.

Ezen túlmenően a hernyóinak szőre érzékeny bőrűeken viszketést és bőrpírt, elvértve hólyagokat okozhat.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 57. § alapján az erdőgazdálkodó – ennek hiányában a tulajdonos vagy jogszerű használó - köteles többek között az erdő egészségi állapotát figyelemmel kíséreni, és az erdőt veszélyeztető káros hatások kártételének megelőzéséhez és az ellenük való védekezéshez szükséges intézkedéseket megtenni.

A gyapjaslepke 8-10 évente ismétlődő gradációja komoly megterhelést jelent erdeinknek. A lepke hernyója tápnövény szempontjából nem válogatós, a Magyarországon előforduló legtöbb fa- és cserjefaj lombzatát képes elfogyasztani. Erdeinkben, június-július hónapokban akár teljes lombvesztést is okozhat. Legutóbbi jelentős károsítása a 2004-2006-os években volt. 2005-ben a magyar erdők mintegy 11%-át (212.000 ha) érintette. Helikopteres vegyszeres védekezésre több tízezer hektáron, elsősorban lakott területekhez közeli erdőállományokban volt szükség.

Évente 1 nemzedéke fejlődik. A lárvák április végén kelnek ki, amely 3 - 4 héten keresztül is eltarthat. Tömegével kezdődik a kivándorlásuk az erdőből, a szomszédos táblákba, kertekbe. Ezt elősegítik a lárvaszőrök végén lévő levegővel telt gömböcskék, valamint a lárva által kibocsátott repítőháló. A kis hernyó először "hámozgat", majd lyuggató, karélyozó rágással károsít.

A gyapjaslepke, hím és nőtény imágója között nagy különbségek vannak. A hím kisebb és sötétebb, mint a nőtény. Testének hossza 18 - 22 mm. Alapszíne szürkésbarna, 4-5 elmosódó harántvonallal tarkítva. A nőtény 30 - 40mm testhosszú, színe fehér, vagy piszkosfehér, rajta 3 - 4 harántvonallal. A pete a fa törzsén, vagy a vastagabb ágak törzsén csomókban látható, rajtuk gyapjúszerű bevonattal. Egy fatörzsön 5 - 50 db petecsomót is láthatunk. A lárva keléskor 0,5 cm, majd kifejlődve eléri az 50- 60 mm - es hosszúságot. Alapszíne barnásszürke, vagy sárgásbarna, a hátán két sorban elhelyezkedő pontsor látható. Ezek közül az első 4 pár kék, a hátsó 6 pár piros. Változatos színárnyalatuk alapján könnyen hihetnénk, hogy két különböző fajhoz tartoznak. Testét hosszú szőrök fedik. A bábja feketésbarna fedett báb.

Védekezés:

A petecsomók eltávolítása és megsemmisítése

Mezőgazdasági területeken, önkormányzati közterületeken, parkokban, úmenti fasorokban, valamint üdülőövezetekben, kertekben a védekezés a petecsomók tél végi, tavasz eleji eltávolításával és megsemmisítésével is megoldható, a petecsomókat le kell kaparni (pl. kefével) a fák kérgéről. Azonban a nagyobb kiterjedésű erdőkben ez a megoldás nem alkalmazható, hiszen óriási élő munkával jár, így rendkívül költséges. Másrészt a törzs, illetve a korona magasabb részein lévő petecsomók tömege nem érhető el, márpedig ezekből még éppen elég hernyó kelhet ki a kár bekövetkeztéhez.

Növényvédőszeres védekezés:

A hernyók ellen környezetkímélő készítményekkel (kitinszintézist gátló anyagokkal vagy a *Bacillus thuringiensis* spóráival) eredményesen lehet védekezni. Erdőkben elsősorban a legoptimálisabb (amikor a legtöbb hernyó a lombkoronaszintbe feljutva táplálkozik) időben történő helikopteres védekezés, kisebb területű parkokban, kertekben, lakott településeken pedig a földi permetezés lehet eredményes.

Várható, hogy védekezés után 5 - 6 nappal látható lárvapusztulás indult meg. A fiatal 2 cm - es hernyók szinte azonnal elpusztulnak, míg a fejlettebb hernyók pusztulásához hosszabb időre van szükség a növényvédőszer hatásához.

Felhívom a figyelmet arra, hogy a légi védekezés minden esetben engedélyezéshez kötött tevékenység, melyet a területileg illetékes Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatóságához kell benyújtani. A védett és Natura2000 területeken a területileg illetékes Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség az engedélyező hatóság.

Egyéb növényvédőszeres védekezési eljárások esetén a felhasználandó növényvédőszeres használata során be kell tartani a növényvédőszer engedély okiratában foglaltakat, valamint a védett és Natura2000 területeken a területileg illetékes Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség az engedélye szükséges.

A jelenleg várható károsítás mértéke azonban számos tényezőtől függ: ezek pl. a téli, illetve tavaszi időjárás; a hernyók parazitáltsága és vándorlási képessége. Az esetlegesen a tömegszaporodás során kialakuló táplálékhiány is az állományuk összeomlásához vezethet.

Azonban mivel a természeti tényezők kiszámíthatatlanok és a kikelő a hernyók akár több tíz km-es távolságba is el tudnak jutni röpítő selyemszálaik segítségével, **megvan a veszélye a fertőzés jelentős kiterjedésének.**

A gypjaslepkéről további információ olvasható a 2009-ben megjelent „Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer, 1988-2008” című kiadványban, ami az alábbi linken érhető el:

http://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszet_szakteruletek/monitoring/EMMRE_20_eve/EMMRE_kiadvany_20eves.html

Debrecen, 2013. március 12.

Gábor Edit sk.
igazgató

Kapják:

- Elektronikus úton:
- Kormányhivatalok (HBMKH, JNSzMKH, SzSzBMKH)
 - Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok megye önkormányzatai
 - Állami erdőterületek erdőgazdálkodói